

ΜΗΧΑΛΕΖΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ ΜΟΝΟΝ : 'Εν 'Αθήναις και ταῖς ἐπαρχ. φρ. 20. — 'Εν τῷ ἔξωτ. φρ. 30.

ΑΓΓΕΛΙΑΙ : ἀπαξ ἢ δις, λ. 40, τρίς ἕως ἑξάκις λ. 20, κατὰ μῆνα λ. 15, ἔτος ἢ ἑξαμηνίαν λ. 10.

— ΓΡΑΦΕΙΟΝ, ὁδὸς Μουσῶν, Ἀριθ. 6, ἀπέναντι τῆς οἰκίας Φιλήμορος παρὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος. —

B. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Ὁ θάνατος τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἀφίνει μίαν θέσιν κενήν· καὶ ἡ θέσις αὕτη δεόν νὰ πληρωθῇ. Πένθη ὑπάρχουν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ· ἐν τῇ πολιτείᾳ δὲν ἐπιτρέπονται πένθη. Ὅπου δὲ τὰ κόμματα εἶναι προσωπικά, ὡς ἐν ταῦθα, ὁ ἀρχηγὸς εἶναι κόμμα. Ἡ μοναρχικωτάτη αὕτη ἰδέα εἰσδύει πλήρως ἐν πλήρει συνταγματικῷ πολιτεύματι. Τί ἐστὶ κόμμα Τρικούπη; Ὁ κ. Τρικούπης. Τί ἦτο κόμμα Κουμουندούρου; Ὁ Κουμουندούρος. Τὸ κόμμα του δύναται βεβαίως νὰ ὀρκισθῇ ἑνωσιν, νὰ ἐκλέξῃ ἓνα ἢ πολλοὺς διευθύνοντας, καὶ νὰ ψηφίσῃ συσσωματωμένον. Ἐνόσω εἶναι ἀντιπολίτευσις, δυνατόν νὰ πράξῃ τοῦτο· ἀλλ' ὡς κυβερνησις τὸ κόμμα ὀφείλει νὰ ἐκλέξῃ ἀρχηγόν· καὶ ἐν τῇ ἐκλογῇ αὕτη θὰ ἐπέλθῃ ἢ διάλυσιν· ἀλλὰ τὴν διάλυσιν αὐτὴν δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν περιμένωμεν ἕως τότε· αὐτὴν ἀπὸ τοῦδε δυνάμεθα νὰ τὴν πιστεύωμεν ὡς τετελεσμένον. Ἀρχηγὸς δὲν ἀποθνήσκει πρώτην φοράν ἐν Ἑλλάδι. Μετὰ τὴν Μεταπολίτευσιν εἶναι τέταρτος, εἶναι πέμπτος, ἀν πρέπει καὶ τὸν Κανάρην νὰ ὑπολογίσωμεν μεταξύ τῶν ἀρχηγῶν κομμάτων· ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἔχνος κἀν τοῦ κόμματος τοῦ Βούλγαρη; Οἱ κυριώτεροι συνεργάται του, οἱ αἰώνιοι συνυπουργοὶ του, ὁ Βαλασόπουλος καὶ ὁ Νικολόπουλος, οὔτε κἀν βουλευταὶ εἰσιν. Τί ἔμεινεν ἐκ τοῦ κόμματος τοῦ Ζαῖμη; Ὁ Καρασπύρος. Τί ἔμεινεν ἐκ τοῦ κόμματος τοῦ Δεληγεώργη; Ἄν καὶ διὰ μίαν σύνοδον ἀπετέλεσε χωριστὴν τινα ἑνωσιν; Ὁ πιστότερος ὀπαδὸς του, ἡ σκιά τοῦ αἰοδίου, ὁ βουλευτὴς Ἄνδρου Κατρὴς εἶχε προσέλθει εἰς τὸν Κουμουנדούρον· ὁ δὲ κ. Βαλέττας, πρὶν ἀκόμη ἀποθάνῃ, μετεπήδησε χαριέστατα ἐπὶ τῶν φοκῶλων τοῦ κυρίου Τρικούπη. Τὰ κόμματα λοιπὸν τὰ προσωπικά συνθᾶπτονται παρ' ἡμῖν μετὰ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν. Τὸ κουμουνδουρικόν κόμμα δὲν πιστεύομεν ὅτι θ' ἀποτελέσῃ ἐξάρισιν. Ἐκτὸς ἔαν θέλει νὰ ζήσῃ ταριχευμένον.

*
* *

Τὸ ζήτημα ὅμως δὲν εἶνε περὶ ἀρχηγοῦ ἀντιπολιτεύσεως· διότι, ζῶντος τοῦ Κουμουندούρου, ἡ ἀντιπολίτευσις

δὲν ἦτο ἡνωμένη· ὑπῆρχον καὶ τότε τρία κόμματα· τὸ δὲ τοῦ Κουμουندούρου ἀντιπροσώπευε τὴν πλειοψηφίαν τῆς μειοψηφίας. Τώρα δὲ κατ' οὐσίαν ζητεῖται, ὅχι νὰ εὑρεθῇ ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἀλλὰ νὰ καταταχθῶσι βουλευταὶ μείναντες χωρὶς ἀρχηγόν. Οἱ βουλευταὶ οὗτοι δυνατόν νὰ διανεμηθῶσιν, ἄλλοι μὲν ὑπὸ τὸν κ. Δεληγιάννην, ἄλλοι δὲ ὑπὸ τὸν κ. Δεληγεώργην, καὶ ἄλλοι νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸν κ. Τρικούπην. Δυνατὸν ὅμως νὰ μείνωσι καὶ τινες, νὰ ἀποτελέσωσιν ἑνωσιν ἰδικὴν τῶν καὶ τότε ἀντὶ τριῶν κομμάτων θὰ ἔχωμεν τέσσαρ'· ἀν δὲ καὶ περὶ τὸν Τρικούπην γένηται σχίσμα τι, ὡς διαθρῦλλεῖται, τότε ἀντὶ τεσσάρων θὰ ἔχωμεν κόμματα πέντε. Καὶ θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, τὴν μετὰ τὴν Μεταπολίτευσιν· διότι ἐπὶ Ὀθωνος ὑπῆρχε βασιλεία· δὲν ὑπῆρχον κόμματα. Πρὸς τῇ Βασιλείᾳ δὲ ὑπῆρχον καὶ πολιτικά· οἷον ἡ ναπέικη, ἡ βαρλέικη καὶ ἡ μοσχομάγκικη. Ὀνομασίαι παράδοξοι, μιζυδάρβαροι, χωρίζουσαι τὰς ἐπιρροὰς τῶν τριῶν ἐγγυητριῶν δυνάμεων. Μετὰ δὲ τὴν Μεταπολίτευσιν οὐδέποτε συνεκρούοντο ἐν τῇ πολιτείᾳ ὀλιγώτερα τῶν τεσσάρων κομμάτων. Ἐξ αὐτῶν, ὑπερίσχυε τὸ ἐν καὶ ἐκυβέρνα· εἶχομεν δὲ τότε ὑπουργεῖον λεγόμενον ἑνιαῖον· ἄλλοτε ὑπερίσχυον δύο· καὶ μᾶς ἐκυβέρνων τότε αἱ λεγόμεναι συμμαχικαὶ κυβερνήσεις· ἄλλοτε πάλιν ἀπόπειραι ἐγένοντο ἐνώσεως ἐν τῇ κυβερνήσει ὅλων τῶν κομμάτων, ὡς ἐπὶ Βούλγαρη τὸ 1866, καὶ ἀπετύγχανον· ἄλλοτε δὲ αἱ ἀπόπειραι ἐπετύγχανον, ὡς τὸ 1877, συγκροτηθείσης τῆς Οἰκουμένης.

Τὸ πολλαπλοῦν αὐτὸ τῶν κομμάτων δὲν ἀπεδείχθη ἀκόμη ἀν ἀπέθῃ πρὸς καλὸν ἢ πρὸς κακὸν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο ἐναργὲς καὶ ἡ ἀπόδειξις ἐτι ἐναργεστέρα, ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ κομμάτων ἐκπροσωποῦντων ὀρισμένα, ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἀφορμῆς νὰ ἀγγίσῃ τὸ Ἔθνος διότι τὸ πρόγραμμα τοῦ δεινὸς κόμματος θὰ ἐφηρημόζετο πρὸς καλὸν τοῦ Ἔθνους, ἐὰν ἠδύνατο νὰ καταρτίσῃ μακρόβιον κυβερνήσιν. Μετὰ τὸ 1862 ἐν Ἑλλάδι ἐπεκράτησε χάος ἀρχῶν, σύγχυσις πολιτικῆς, μηδενισμὸς πλήρης. Ἐξάρισιν ἀπετέλεσεν ὁ Δεληγεώργης τὸ 1873· ἀλλὰ καὶ τὴν πολιτικὴν ἐκείνην τὴν δακρυσταλλωθεῖσαν κατέκλυσαν τὰ πράγματα καὶ ἐματαιώσεν ὁ θάνατος.

Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ λάβωμεν μανδύλια εἰς χεῖρας διὰ νὰ σπογγίσωμεν δακρυροοῦντας ὀφθαλμοὺς, ὅπως σήμερον ἢ τὸ πολὺ αὔριον θὰ τὸ κάμη ὁ Αἰὼν, διότι ἡ ἀντιπολίτευσις δὲν συμπήγνυται εἰς ἓν κόμμα, καὶ ὑπὸ ἓνα ἀρχη-

γόν, διὰ νὰ ἔχωμεν δύο κόμματα καὶ ἀρχηγούς δύο ; Ἡ ἀρμονία ἀπαιτεῖ αὐτό· ἀλλὰ διὰ νὰ κάμῃ ἀρμονίαν, ὀφείλει νὰ ἔχη ὕλικόν τὸ ὁποῖον θὰ συνθέσῃ. Ἀλλὰ ποῖον ὕλικόν παρουσιάζει τὸ ψηφιδωτὸν τοῦ κ. Τρικούπη, ἡ ἀπεραντολογία τοῦ κ. Δαλιγιάννη, ἡ ἡ πολιτικὴ κληρονομία ἣν ἀφῆσεν ὁ Κουμουνδούρος ; Ἄν περὶ τοῦ Γαμβέττα ἐλέχθη ὅτι ἀπέθανεν ἀκλήρος, αὐτὸς ὅστις ὅταν ἦλθεν ὡς πρωθυπουργὸς ἀνέπτυσεν ἓν πρόγραμμα ριζοσπαστικόν, χάριν τοῦ ὁποῖου ἔπεσε, τί δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν περὶ τῆς κληρονομίας τοῦ Κουμουνδούρου ; Ἡ πολιτικὴ διαθήκη πρὸς τὴν σύζυγον, ἣν ἐμνημόνευσεν ἐν τῇ ἐπὶ τῆς σοροῦ προσφωνήσει του ὁ κ. Ζηνόπουλος ὅτι ἡ «εὐθυμία τῆς Πατρίδος συνδέεται πρὸς τὴν λαμπρότητα τῆς Συνταγματικῆς Βασιλείας» εἶναι εἰς λόγος. Αἱ βασιλείαι ἡ συντηροῦνται ἀφ' ἑαυτῶν ἢ καταρρέουσι ὑπὸ τῶν πραγμάτων· οὐδὲν κόμμα δύναται νὰ συγκρατήσῃ Βασιλείαν αὐτοκτενοῦσαν ἢ καταρρέουσαν.

*
* *

Ἰπὸ κοινοβουλευτικὴν ἔποψιν εὐρισκόμεθα λοιπὸν εἰς ἓν μικρὸν χάος. Πρόκειται ὄχι μόνον νὰ κατασκευασθῶσι νέα κόμματα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀνακηρυχθῶσι ἀρχαὶ κομμάτων. Ὁσὶς δὴποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ συνταγματικὴ κατάπτωσης, τὰ πράγματα σπεύδουν, καὶ τὰ πράγματα θ' ἀναγκάσουν νὰ διαιρεθῶσι τὰ κόμματα εἰς ἀρχάς. Καὶ πρέπει νὰ συντελέσωμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τοῦτο, οἱ ἐκτὸς τοῦ Κοινοβουλίου. Ὀφείλομεν νὰ ἐργασθῶμεν ὡς κοινὴ γνώμη, καὶ ὄχι νὰ γεννήσωμεν, ἀλλὰ νὰ μορφώσωμεν ζητήματα τὰ ὁποῖα θ' ἀναγκασθῶσιν ἔπειτα τὰ κόμματα νὰ ἀναγράψωσιν ἐπὶ τῆς σημαίας των. Ὀφείλομεν νὰ μορφώσωμεν ζητήματα οἰκονομικὰ καὶ ζητήματα συνταγματικά. Ζητήματα δικαστικῆς μεταρρυθμίσεως, καὶ ζητήματα δημοτικῆς χειραφεσίας. Καὶ ἐκεῖνο τὸ κόμμα ὅπερ θ' ἀναλάβῃ νὰ ἐκτελέσῃ τινὰ ἐξ αὐτῶν ἢ ὅλα, ἐκεῖνο θὰ ὑπερισχύσῃ, τὰ δὲ ἀντίθετα θ' ἀ-

ναγκασθῶσι νὰ ἀναπετάσωσιν ἄλλην σημαίαν διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωσι καὶ νὰ ἀντεπεξέλθωσι.

Ἡ πλειοψηφία τοῦ κ. Τρικούπη εἶνε πλειοψηφία σαθρά. Τὴν ἐγέννησαν αἱ μικραὶ ἢ μεγάλαι ἀμαρτίαι τοῦ Κουμουνδούρου καὶ τὴν ἐμεγάλωσεν ἡ συκοφαντία. Τὴν συγκρατεῖ τώρα ἡ συναλλαγὴ· ἀλλ' ἔως πότε. Ὅπως ὑπενόμυυσεν ἡ κοινὴ γνώμη τὴν παντοκρατορίαν τοῦ Κουμουνδούρου, ἡ αὐτὴ κοινὴ γνώμη θὰ χαλαρώσῃ καὶ τὴν μονοκρατορίαν τοῦ Τρικούπη. Οἱ φόροι δι' ὧν ζητεῖ νὰ συγκρατηθῇ, αὐτοὶ οἱ φόροι θὰ τὸν ἐξασθενήσουν. Καὶ θὰ ἔλθῃ ἀντιπολίτευσις καὶ θ' ἀναγκασθῇ νὰ γίνῃ πάλιν λαϊκὸς καὶ νὰ διατυπώσῃ νέαν πολιτικὴν· διότι εἰς ἐφευρέσεις καὶ ἐπινοήματα δὲν ἦτο γόνιμος μόνος ὁ Κουμουνδούρος· γόνιμος ἐπίσης ἦτο καὶ εἶνε καὶ ὁ πρωθυπουργός. Προσκαλέσατέ μας, νὰ σὰς ἀναπτύξωμεν ἐντὸς μιᾶς πενταετίας πέντε προγράμματα καὶ πέντε μεταβολὰς τοῦ κ. Τρικούπη.

*
* *

Ἐκεῖνος, ὅστις θὰ φανῇ δημιουργικὸς ἐν τῇ ἀντιπολιτευσί, ἐκεῖνος θ' ἀναδειχθῇ ἀντίπαλος καὶ διάδοχος τοῦ Τρικούπη.

Καλεδῶν

ΒΟΥΛΗ

Πέμπτη—4 Μαρτίου.

Ἡ αὐτὴ πενθίμη γαλήνη ἢ βασιλεύουσα ἐν οἰωδῆποτε οἴκῳ, τὸν ὁποῖον ἐπλήξεν ὁ θάνατος, μετὰ τὴν τέλεσιν πάσης ἐπικληδείου ὀφειλῆς, βασιλεύει καὶ ἐπὶ τῶν τάξεων τῆς

10

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ

10

Ο ΛΥΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

(Συνέχ. ἰδ. ἀριθ. 431)

— Εὐχαριστῶ, Ἰωάννα μου, ἀγαπημένη μου, εὐχαριστῶ. Τώρα δὲν θ' ἀναχωρήσω πλέον ἀπελπισμένος ἀπὸ τὸ Μαρτίλ. Ἔχω τέτοιο ὠραῖον ὀρίζοντα ἔμπροστά μου, καὶ μὲ περιμένει ἓνα τέτοιο μέλλον. Εἶνε ἀλήθεια πολλὰ ἐφτά χρόνια· ἀλλὰ ἀδιάφορον· θὰ περάσουν γρήγορα, γιατί σὰν ἐπιστρέψω θὰ ἴδω νὰ λάμπῃ τὸ ἄστρο τῆς εὐδαιμονίας μου.

— Καὶ ἔπειτα θὰ λὲς μὲ τὸ νοῦ σου : τώρα ἡ Ἰωάννα μὲ συλλογίζεται, ἡ Ἰωάννα δὲν θὰ ἦνε εὐχαριστημένη, ἂν τυχὸν μελαγχολήσω, ἂν ἀποθαρρυνθῶ.

Τῇ στιγμῇ ἐκεῖνη ἠκούσθη φαιδρὰ ὕλακῃ κυνός.

— Νὰ ὁ Φιντέλ, εἶπεν ἡ Ἰωάννα, ἔρχεται ὁ πατέρας μου.

— Ἰωάννα ; Ξεύρεις τί φοβοῦμαι ;

— Τί ;

— Μήπως μ' ἐμποδίσῃ ὁ λοχαγὸς νὰ σὲ συλλογιζομαι.

— Ἐνοιοι σου, εἶπεν ἐκεῖνη, ὁ πατέρας πρό πολλοῦ γνωαίξει, ὅτι μὲ ἀγαπᾷς καὶ σὲ ἀγαπῶ.

Ὁ ὑψηλὸς Ἰάκωβος Βαγιάν ἐφάνη εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου. Ὁ πρῶν στρωτιώτης δὲν μετεβλήθη διόλου· ἂν καὶ δεκαεξὶ χρόνια πέρασαν, καὶ ὅμως δὲν ἐφαίνετο διόλου γηράσας· εἶχεν ἀκμαίαν ἀκόμη τὰς δυνάμεις του καὶ τὴν ὕγειάν του καὶ τὸ ἀνάστημά του ὑψοῦτο πάντοτε εὐθὺ ὡς λευκὴ μόνον αἱ λευκαὶ τρίχει· ἤψυξαν κάπως καὶ ὁ μύσταξ του περισσότερον νὰ λευκάζῃ.

Οἱ δύο νέοι ἐξῆλθον τῆς σκιάδος νὰ τὸν προῦπαντήσουν, ἀφοῦ προηγουμένως ἠναγκάσθησαν ν' ἀνταποκριθῶν διὰ θωπειῶν εἰς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Φιντέλη, ὅστις διὰ σκιρτημάτων, ἀλμάτων, τῶν χαροποιῶν ὕλακῶν καὶ τῆς κινουμένης οὐρᾶς του ἐξεδήλου τὴν χαρὰν του, ὅτι ἐβλεπε τὴν νεαράν του κυρίαν καὶ τὸν φίλον τοῦ σπητιοῦ Ἰάκωβου.

Ὁ Φιντέλης ἦτο κατὰ τὴν δορὰν ἰσπανικῆς καταγωγῆς, μικροῦ μὲν ἀναστήματος, ἀλλὰ τολμηρὸς καὶ γενναῖος· κρολὸς δὲ εἶχε τὴν χάριν, τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν γοργότητα τοῦ ἐνός, γένους, τὴν νοημοσύνην, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ ἄλλου.

— Ἄ ! ἐσὺ εἶσαι Ἰάκωβε, εἶπεν ὁ λοχαγός, τείνας τὴν χεῖρα ὀλάνοικτη πρὸς τὸν νέον· μοῦ φαίνεται παράξενο νὰ συντροφεύῃς τὴν Ἰωάννα ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου.